

Stjepan Štivić

Etični status človeškega telesa in meje njegovega izboljšanja v luči kiborgizacije. Doktorska disertacija. Mentor: Robert Petkovšek; somentor: Štefan Grosek. Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta. 2022. IX, 205 str. <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=144334>

Doktorska disertacija z naslovom „Etični status človeškega telesa in meje njegovega izboljšanja v luči kiborgizacije“, ki jo je pripravil in zagovarjal Stjepan Štivić, je izvirno znanstveno delo, ki obravnava pojav kiborgizacije. Pojem kiborgizacija označuje povezovanje človeškega telesa z različnimi tehničnimi napravami. Avtor predstavlja in raziskuje dejstvo sobivanja tehnike in človeka, ki ga sodobni čas pri- naša. V tej luči je vodilno raziskovalno vprašanje: Ali človek, če njegovo telo od- pravimo, ne bi bil več človek? Z zvezo „odpraviti telo“ mislimo na postopno nado- meščanje delov telesa z umetnimi tehničnimi nadomestki.

V disertaciji avtor pokaže: da je telo nezamenljivi del človeka in je kot tako ele- ment, ki ga pri obravnavi etičnih izzivov ne moremo spregledati; da izboljševati telo in hkrati pozabiti na etično razsežnost posega v telo vodi na etična stranpota; da človek brez telesa – brez povsem konkretnega in osebi inherentnega telesa – ni človek.

Naloga ima uvod, štiri poglavja in zaključek. Naslovi poglavij so usklajeni z gla- vnim naslovom disertacije in sledijo osrednjemu raziskovalnemu vprašanju; po- glavja so med seboj vsebinsko in logično povezana, sistematično predstavljajo razvoj teme in ključne pojme. Avtor se v prvem poglavju metodološko postavlja v razmerje fenomenologijo in etiko, opredeljuje sodobna etična vprašanja ter pou- darja etični potencial fenomenologije. V drugem poglavju obravnava etični status telesa – ob poudarjanju pomembnosti somatološke koncepcije za razumevanje bioetičnih pojmov in mejnih pojavov v medicini. Tretje poglavje se osredotoča na pojav kiborgizacije in opozarja na nevarnosti transhumanističnih interpretacij. V omenjenih poglavjih avtor orisuje različna etična in antropološka stališča, ki mu služijo kot priprava za tematiziranje pojma meje v skladu z vodilnim vprašanjem naloge. V tej perspektivi v četrtem poglavju zagovarja mnenje, da je razvoj etičnih smernic odvisen od razumevanja pojmov ‚meja‘ in ‚izboljšanje‘. Avtor predlaga usmeritev razvoja kiborgoetike, ki bi uvedla pojem telesa na fenomenoloških osno- vah oziroma pojem telesa, ki ni zgolj predmet razpolaganja. Utemeljuje, da ima človeško telo status z inherentno etično razsežnostjo, zato kiborgizacija ne more biti zgolj tehnično vprašanje. Avtor meni, da je meja kiborgizacije meja telesnosti – torej da je kiborgizacija sprejemljiva, dokler opravlja vlogo izboljšanja in ima funkcionalni status.

Doktorska naloga je izjemno aktualna, njen pristop pa izviren. Izvirnost naloge je v tem, da za izhodišče vprašanj jemlje fenomenološko metodo – z namenom izpeljati iz fenomenološkega razumevanja telesa etične smernice za tehnično po- seganje v človeško telo. V disertaciji tako sistematizira različne vidike kiborgizaci- je s poudarkom na izvornem vidiku pojava, na možnih interpretacijah in ideoloških

težnjah obravnavanja te teme. Avtor ponuja različne terminološke rešitve, ki so osnova za nadaljnjo kritično obravnavo teme.

Disertacija obsega 206 strani, vključno z obsežnim seznamom literature, ki kaže na temeljito poznavanje tematike. V slovenskem prostoru doslej sistematične obravnave teme kiborgizacije še ni bilo. Disertacija ponuja relevantne ugotovitve za nadaljnje raziskave področja telesnosti v luči sodobne tehnologije ter odpira prostor za interdisciplinarni razvoj področja, ki bi vključeval strokovnjake s pravnega in medicinskega področja.

Robert Petkovšek